

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Wstęp	19
ROZDZIAŁ I. Zagadnienia ogólne	23
1. Konstytucyjne zasady funkcjonowania sądownictwa administracyjnego	23
1.1. Prawo do sądu	23
1.2. Prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy	25
1.3. Jawność postępowania sądowego	27
1.4. Prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki	28
1.5. Prawo do bezpośredniego stosowania przepisów Konstytucji RP	33
2. Sądowa kontrola administracji publicznej	35
2.1. Uwagi ogólne	35
2.2. Sprawa sądownoadministracyjna	36
2.3. Zakres podmiotowy kontroli sądów administracyjnych	38
2.4. Zakres przedmiotowy postępowania przed sądami administracyjnymi	40
3. Wybrane zasady postępowania przed sądami administracyjnymi	49
3.1. Uwagi ogólne	49
3.2. Zasada udzielania pomocy stronom	50
3.3. Zasada koncentracji materiału procesowego	52
3.4. Zasada ochrony praworządności	56
3.5. Zasada związania sądu administracyjnego prawomocnym wyrokiem skazującym co do popełnienia przestępstwa	60
4. Właściwość sądów administracyjnych	61
4.1. Właściwość wojewódzkich sądów administracyjnych	61
4.2. Właściwość Naczelnego Sądu Administracyjnego	64
5. Skład sądu i zasady jego wyznaczania	66
5.1. Skład sądu	66
5.2. Zasady wyznaczania składu orzekającego	68

6. Wyłączenie sędziego	70
6.1. Przesłanki bezwzględne wyłączenia sędziego	70
6.2. Przesłanki względne wyłączenia sędziego	75
6.3. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia sędziego	77

ROZDZIAŁ II. Podmioty legitymowane do występowania

w postępowaniu przed sądami administracyjnymi	80
1. Zdolność sądowa i zdolność procesowa	80
1.1. Zdolność sądowa	80
1.2. Zdolność procesowa	82
2. Strony i uczestnicy postępowania	84
2.1. Strona postępowania	84
2.2. Uczestnik postępowania	86
3. Podmioty umocowane do występowania w imieniu strony	93
3.1. Przedstawiciele ustawowi	93
3.2. Organy i osoby uprawnione do działania w imieniu osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej mającej zdolność sądową	95
3.3. Pełnomocnicy	101
3.3.1. Uwagi ogólne	101
3.3.2. Podmioty legitymowane do występowania w charakterze pełnomocnika	103
3.3.3. Rodzaje pełnomocnictw	108
3.3.4. Forma pełnomocnictwa	111
3.3.5. Wygaśnięcie pełnomocnictwa	117
3.4. Kurator na czas podjęcia czynności niecierpiącej zwłoki	121

ROZDZIAŁ III. Pisma w postępowaniu przed wojewódzkim sądem administracyjnym

1. Charakterystyka pism	124
1.1. Rodzaje pism	124
1.2. Warunki formalne	126
1.3. Braki formalne i tryb ich usuwania	135
2. Oświadczenia i wnioski	139
2.1. Oświadczenie	139
2.2. Wniosek	140
3. Skarga	143
3.1. Podmioty uprawnione do wniesienia skargi	143
3.2. Przesłanki dopuszczalności skargi	150
3.2.1. Wyczerpanie środków zaskarżenia i wezwanie do usunięcia naruszenia prawa	150
3.2.2. Termin do wniesienia skargi	154

3.2.3. Tryb wnoszenia skargi	158
3.2.4. Warunki formalne skargi	159
4. Sprzeciw	163
ROZDZIAŁ IV. Czynności stron i sądu po wniesieniu skargi	167
1. Czynności organu	167
1.1. Przekazanie skargi sądowi	167
1.2. Uwzględnienie skargi	170
2. Czynności skarżącego	176
2.1. Wniosek o ukaranie grzywną oraz żądanie rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym	176
2.2. Cofnięcie skargi	179
3. Czynności sądu	184
3.1. Ukazanie grzywną	184
3.2. Wystąpienie sygnalizacyjne	186
3.3. Przekazanie sprawy według właściwości	188
3.4. Odrzucenie skargi	189
3.4.1. Uwagi ogólne	189
3.4.2. Brak właściwości	190
3.4.3. Uchybienie terminowi	193
3.4.4. Nieuzupełnienie braków formalnych	194
3.4.5. Powaga rzeczy osądzonej	196
3.4.6. Brak zdolności sądowej lub procesowej	198
3.4.7. Niedopuszczalność z innych przyczyn	199
3.5. Umorzenie postępowania	201
3.5.1. Uwagi ogólne	201
3.5.2. Cofnięcie skargi	203
3.5.3. Śmierć strony	204
3.5.4. Bezprzedmiotowość z innych przyczyn	205
4. Postępowania nadzwyczajne a wszczęcie postępowania sądowego ...	207
ROZDZIAŁ V. Wstrzymanie wykonania zaskarżonego aktu lub czynności	211
1. Uwagi ogólne	211
2. Wstrzymanie wykonania zaskarżonego aktu lub czynności przez organ	213
3. Wstrzymanie wykonania zaskarżonego aktu lub czynności przez sąd administracyjny	217
3.1. Ochrona tymczasowa przed sądem pierwszej instancji	217
3.2. Zawieszenie wykonalności aktu lub czynności	221
3.3. Ochrona tymczasowa przed Naczelnym Sądem Administracyjnym	224

ROZDZIAŁ VI. Doręczenia	227
1. Uwagi ogólne	227
2. Tryb doręczania pism sądowych przez operatora pocztowego	231
3. Doręczenia pism osobom fizycznym	234
3.1. Doręczenie właściwe	234
3.2. Doręczenie zastępcze	236
4. Doręczenia pism osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym niemającym osobowości prawnej	239
5. Doręczenia awizowane	241
6. Domniemanie doręczenia	243
7. Doręczenia podmiotom uprawnionym do odbioru pism w imieniu lub za stronę postępowania	245
7.1. Doręczenie przedstawicielowi ustawowemu	245
7.2. Doręczenie upoważnionemu pracownikowi	245
7.3. Doręczenie osobie upoważnionej do odbioru pism	246
7.4. Doręczenie pełnomocnikowi	246
7.5. Doręczenie pełnomocnikowi do doręczeń	247
7.6. Doręczenie kuratorowi	249
8. Doręczenia w obrocie zagranicznym	253
ROZDZIAŁ VII. Terminy procesowe	256
1. Rodzaje terminów	256
2. Bieg terminu	258
3. Uchybienie terminowi	263
4. Przywrócenie terminu	264
4.1. Wymogi formalne	264
4.2. Przesłanki przywrócenia terminu	269
4.3. Dopuszczalność przywrócenia terminu	271
4.4. Wstrzymanie postępowania	273
ROZDZIAŁ VIII. Zawieszenie postępowania	275
1. Uwagi ogólne	275
2. Obligatoryjne zawieszenie postępowania z urzędu	278
3. Fakultatywne zawieszenie postępowania z urzędu	284
4. Podjęcie postępowania z urzędu	288
5. Zawieszenie i podjęcie postępowania na zgodny wniosek stron	290
ROZDZIAŁ IX. Postępowanie mediacyjne i uproszczone	293
1. Postępowanie mediacyjne	293
2. Postępowanie uproszczone	303
ROZDZIAŁ X. Posiedzenia sądowe	312
1. Rodzaje posiedzeń i ich charakterystyka	312

2. Rozprawa	314
2.1. Przygotowanie do rozprawy	314
2.2. Jawność rozprawy	319
2.3. Początek rozprawy	322
2.4. Przebieg rozprawy	325
2.5. Odroczenie rozprawy	329
2.6. Protokół rozprawy	334
2.6.1. Załącznik	339
2.6.2. Zastrzeżenia	341
2.7. Zamknięcie rozprawy	343
3. Dowody uzupełniające z dokumentów	344
4. Łączenie spraw	349
5. Środki dyscyplinujące	353
5.1. Policja sesyjna	353
5.2. Grzywna za uchylanie się organu od zastosowania się do postanowienia sądu	356
5.3. Sygnalizacja	358
ROZDZIAŁ XI. Orzeczenia sądowe	362
1. Wyrok	362
1.1. Wydanie i ogłoszenie wyroku	362
1.1.1. Wydanie wyroku	362
1.1.2. Ogłoszenie wyroku	368
1.2. Zasady orzekania	372
1.2.1. Niezwiązanie granicami skargi	372
1.2.2. Zakaz <i>reformationis in peius</i>	374
1.2.3. Orzekanie w granicach sprawy	376
1.3. Zakres uprawnień orzeczniczych sądu pierwszej instancji	378
1.3.1. Uwzględnienie skargi	378
1.3.2. Oddalenie skargi	389
1.4. Rektyfikacja orzeczeń sądowych	391
1.4.1. Sprostowanie	391
1.4.2. Uzupełnienie	395
1.4.3. Wykładnia	398
1.5. Związanie oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania	401
2. Postanowienia	405
2.1. Postanowienia kończące postępowanie	405
2.2. Postanowienia niekończące postępowania	409
ROZDZIAŁ XII. Pisemne uzasadnienie orzeczenia	413
1. Uwagi ogólne	413

2. Normatywny charakter uzasadnienia	415
2.1. Wymogi formalne	415
2.2. Treść uzasadnienia	423
2.2.1. Stan sprawy	423
2.2.2. Zarzuty skargi oraz stanowisko pozostałych stron postępowania	427
2.2.3. Podstawa prawna i jej wyjaśnienie	429
2.2.4. Wskazanie co do dalszego postępowania	435
3. Metodyka sporządzania uzasadnienia	439
3.1. Język uzasadnienia	439
3.2. Zakres argumentacji	443
3.3. Odwołanie do zasad ogólnych	448
3.4. Społeczny aspekt uzasadnienia	452
3.5. Najczęściej spotykane uchybienia	456
3.5.1. Błędy językowe	456
3.5.2. Uchybienia formalne	457
4. Sądowa wykładnia prawa	460
4.1. Uwagi ogólne	460
4.2. Wykładnia językowa	462
4.2.1. Uwagi ogólne	462
4.2.2. Dyrektywa języka polskiego ogólnego	464
4.2.3. Dyrektywa języka prawnego	466
4.2.4. Dyrektywa języka specjalnego	468
4.3. Wykładnia systemowa	469
4.4. Wykładnia celowościowa	473
4.5. Zakres wykładni	476
ROZDZIAŁ XIII. Środki odwoławcze	478
1. Uwagi ogólne	478
2. Skarga kasacyjna	479
2.1. Warunki dopuszczalności skargi kasacyjnej	479
2.1.1. Przedmiot zaskarżenia	479
2.1.2. Podmioty uprawnione do wniesienia i sporządzenia skargi kasacyjnej	481
2.1.3. Wymagania formalne	485
2.1.4. Termin i tryb wnoszenia skargi kasacyjnej	491
2.2. Odrzucenie skargi kasacyjnej	495
2.3. Podstawy skargi kasacyjnej	499
2.3.1. Naruszenie prawa materialnego	499
2.3.2. Naruszenie przepisów postępowania	502
2.4. Związanie granicami skargi kasacyjnej	506

2.5. Skład sądu	512
2.6. Zakres uprawnień orzeczniczych Naczelnego Sądu	
Administracyjnego	514
2.6.1. Oddalenie skargi kasacyjnej	514
2.6.2. Uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania	516
2.6.3. Orzeczenie reformatoryjne	520
2.6.4. Odrzucenie skargi lub umorzenie postępowania w sprawie	523
3. Zażalenie	524
3.1. Dopuszczalność zażalenia	524
3.2. Wymogi formalne zażalenia	527
3.3. Autokontrola dokonywana przez sąd pierwszej instancji	529
3.4. Odpowiednie stosowanie przepisów o skardze kasacyjnej	531
 ROZDZIAŁ XIV. Uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego	 534
1. Uchwała mająca na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych	534
2. Uchwała rozstrzygająca zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości w konkretnej sprawie	537
3. Postanowienie odmawiające podjęcia uchwały	542
 ROZDZIAŁ XV. Pytania prawne	 544
1. Pytanie prejudycjalne do Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	544
2. Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego	548
 ROZDZIAŁ XVI. Prawomocność i wykonanie orzeczeń sądowych	 553
1. Prawomocność formalna	553
2. Prawomocność materialna	559
3. Powaga rzeczy osądzonej	561
4. Wykonanie orzeczeń sądu	563
5. Skutki niewykonania orzeczenia sądu	564
6. Unieważnienie prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego	568
 ROZDZIAŁ XVII. Wznowienie postępowania sądoadministracyjnego	 569
1. Dopuszczalność wznowienia	569
2. Przesłanki wznowienia	572
3. Postępowanie w sprawach wznowienia	576

ROZDZIAŁ XVIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	582
1. Podstawa prawna, przedmiot i podmioty legitymowane do wniesienia skargi	582
2. Przesłanki dopuszczalności skargi	588
3. Wymagania formalne skargi	595
4. Postępowanie w sprawie skargi	601
ROZDZIAŁ XIX. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt	610
1. Wszczęcie postępowania	610
2. Czynności przewodniczącego	613
3. Czynności sądu	614
ROZDZIAŁ XX. Koszty sądowe	619
1. Przepisy ogólne	619
1.1. Uwagi ogólne	619
1.2. Wartość przedmiotu zaskarżenia	621
1.3. Obowiązek uiszczenia opłaty sądowej	623
1.4. Zasady uiszczenia opłaty sądowej	625
1.5. Ustalenie opłaty sądowej w należnej wysokości	628
1.6. Udzielanie ulg w spłacie należności z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych oraz orzeczonych grzywien	632
2. Wpis	635
3. Opłata kancelaryjna	639
4. Wydatki	642
ROZDZIAŁ XXI. Zwrot kosztów postępowania	646
1. Uwagi ogólne	646
2. Zasada związania wnioskiem strony o zwrot kosztów postępowania ...	648
3. Zwrot kosztów w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji ...	650
3.1. Zwrot kosztów postępowania od organu	650
3.2. Zwrot kosztów postępowania a wielość podmiotów uprawnionych	652
3.3. Zwrot kosztów postępowania w razie częściowego uwzględnienia skargi	653
3.4. Zwrot kosztów postępowania zawinionych zachowaniem strony ...	655
4. Zwrot niezbędnych kosztów postępowania	656
4.1. Zwrot niezbędnych kosztów postępowania prowadzonego przez stronę osobiście	656
4.2. Zwrot niezbędnych kosztów postępowania strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika	658

5. Zwrot kosztów postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym	662
5.1. Zwrot kosztów postępowania w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej	662
5.2. Zwrot kosztów postępowania w razie oddalenia skargi kasacyjnej	664
5.3. Odstąpienie od zasądzenia zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego	666
6. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu	668
ROZDZIAŁ XXII. Prawo pomocy	673
1. Uwagi ogólne	673
2. Wniosek o przyznanie prawa pomocy	674
2.1. Wymagania formalne wniosku	674
2.2. Postępowanie w sprawie wniosku	677
2.3. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku	680
2.4. Środki zaskarżenia	685
3. Zakres przyznawanego prawa pomocy	686
3.1. Zwolnienie od kosztów sądowych	686
3.2. Prawo pomocy w postaci ustanowienia pełnomocnika	688
4. Prawo pomocy dla osoby fizycznej	691
4.1. Przesłanki prawa pomocy w zakresie całkowitym	691
4.2. Przesłanki prawa pomocy w zakresie częściowym	694
5. Prawo pomocy dla osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej	695
5.1. Przesłanki prawa pomocy w zakresie całkowitym	695
5.2. Przesłanka prawa pomocy w zakresie częściowym	696
6. Niedopuszczalność prawa pomocy	698
6.1. Oczywista bezzasadność skargi	698
6.2. Cofnięcie prawa pomocy	700
7. Czynności referendarza sądowego	702
7.1. Czynności o charakterze techniczno-procesowym	702
7.2. Czynności o charakterze orzecznictwym	703
Bibliografia	707